

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2024. gada 14. maijā
(OR. en)

9877/24

AGRI 406
AGRILEG 264
AGRIFIN 63
AGRISTR 40
AGRIORG 78

PIEZĪME

Sūtītājs: Padomes Ģenerālsēkretariāts

Saņēmējs: Padome

Temats: Informatīva piezīme par krīžu pārvarēšanas nākotni ES lauksaimniecībā

Ņemot vērā 2024. gada 27. maijā gaidāmo Lauksaimniecības un zivsaimniecības padomi, pielikumā ir pievienota prezidentvalsts piezīme par minēto tematu.

Informatīva piezīme par krīžu pārvarēšanas nākotni ES lauksaimniecībā

Īpašās lauksaimniecības komitejas sanāksmē Beļģijas prezidentūras laikā 2024. gada 12. februārī notika pirmā viedokļu apmaiņa par Komisijas ziņojumu par krīzes pasākumu izmantošanu, kas pieņemti saskaņā ar TKO regulas 219.–222. pantu. Minētajā ziņojumā (dok. 5676/24 + ADD 1), kas publicēts 2024. gada 22. janvārī, tika izvērtēta to pasākumu efektivitāte, kas veikti, reaģējot uz dažādām krīzēm. TKO regulas 219.–222. pantā īpaši pievēršas krīzes pasākumiem, ko var pieņemt, reaģējot uz nopietniem tirgus traucējumiem, tostarp cilvēku, dzīvnieku vai augu veselības apdraudējumu ietekmi uz patērētāju uzticēšanos (220. pants), īpašām problēmām (221. pants) vai tirgus līdzsvara traucējumiem (222. pants).

Krīzes pasākumi ir būtiski, lai lielu traucējumu gadījumā atbalstītu ražotājus un stabilizētu tirgus. Šo pasākumu efektivitāte, kā arī to īstenošana un ietekme būtu cieši jāpārtrauga un jāizvērtē, lai nodrošinātu, ka tie atbilst ES lauksaimniecības nozares vajadzībām. Saskaņā ar ESAO metodiku, ko atzinusi arī ES, visus lauksaimniecības riskus var iedalīt trīs veidu riskos.

- Parastie uzņēmējdarbības riski: riski, kas piemīt lauksaimnieku ikdienas darbībām (piemēram, dzīvnieku slimības vai nobeigšanās, iekārtu salūšana, mainīga kultūraugu raža, tirgus pieprasījuma svārstības laikapstākļu dēļ).
- Nododamie riski: riski, kas ir pārāk lieli individuālai pārvaldībai, bet ko var dalīt lielākai cilvēku grupai (piemēram, apdrošināšana pret laikapstākļu notikumiem, cenu svārstīgums, savstarpējās palīdzības fondi noteiktām slimībām).
- Katastrofu riski: riski, kas ir tik nozīmīgi, ka (apdrošinātāji vai) tirgi nevar tos segt par saprātīgu cenu (piemēram, spēcīgi plūdi, zemestrīces, slimības, kas apdraud veselu lauksaimniecības dzīvnieku populāciju).

Parastie uzņēmējdarbības riski būtu jāiekļauj lauksaimnieku uzņēmējdarbības plānā, savukārt nododamos un katastrofu riskus lauksaimnieks viens pats uzņemt nevar. Tāpēc ir vajadzīgi riska pārvaldības instrumenti.

KLP nodrošina dažādus instrumentus, kas palīdz pārvaldīt šos riskus; šo instrumentu vidū ir atbalsts ražošanas vai tirdzniecības metožu dažādošanai, izņēmumi no konkurences noteikumiem atzītām ražotāju organizācijām (RO), atbalsts kopfondiem, apdrošināšanu, valsts tirgus intervence, pagaidu pielaide privātai piegādes pārvaldībai u. c.

Lauksaimniecības rezerve, kuras ikgadējais piešķirums ir vismaz 450 miljoni EUR, ir svarīgs elements ES krīzes pārvarēšanas stratēģijā. Šis atsevišķais budžets ir paredzēts, lai uzlabotu paredzamību un reaģētspēju krīzes situācijās. Šā fonda izmantošana un pārvaldība ir ļoti svarīgi apspriežamie jautājumi, jo īpaši tādā ziņā, kā tos var labāk izmantot, lai reaģētu ne tikai uz tirgus traucējumiem, bet arī uz nelabvēlīgiem laikapstākļiem un klimata pārmaiņu ietekmi. Lai gan šis fonds ir pierādījis tā izmantošanas lietderību, ir skaidrs, ka tas nevar būt vienīgais instruments iepriekš aprakstīto risku ietekmes mazināšanai. Komisija 2023. gada 19. septembrī organizēja tikšanos ar dalībvalstu ģenerāldirektoriem, lai pārskatītu lauksaimniecības rezerves īstenošanas pirmo gadu. Šajā sanāksmē diskusijās galvenā uzmanība tika pievērsta krīžu veidiem, ko risina ar lauksaimniecības rezervi, nodrošinot solidaritāti starp dalībvalstīm, politikas efektivitāti un saskaņotību, kā arī finanšu pārvaldību. Dalībvalstis dalījās pieredzē un ar problēmām saistībā ar lauksaimniecības nozares pārvaldību krīžu laikā un lauksaimniecības rezerves efektīvu izmantošanu. Tika panākta vienprātība par to, ka, lai nodrošinātu savlaicīgu atbalstu visa gada garumā, ir vajadzīgi skaidri piešķiršanas kritēriji, politikas saskaņotība un elastīga finanšu pārvaldība.

Ņemot vērā iepriekš minēto un iepriekšējās diskusijas Īpašās lauksaimniecības komitejas līmenī, kļuva skaidrs, ka, lai reaģētu uz turpmākām problēmām, šī krīzes pasākumu rīkkopa ir jāizvērtē un vajadzības gadījumā jāpielāgo gan KLP ietvaros, gan ārpus tās.

Eiropas Komisija 2023. gada decembrī publicēja ziņojumu par Eiropas Pārtikas nodrošinājuma krīzgatavības un reaģēšanas mehānisma (*EFSCM*) ekspertu grupas darbību. Šajā ziņojumā, ņemot vērā pašreizējo ģeopolitisko situāciju un tās ietekmi uz tirdzniecības plūsmām un cenu svārstīgumu, ir uzsvērts, cik svarīgi ir vienmēr garantēt nodrošinātību ar pārtiku, izmantojot virkni labi funkcionējošu ārkārtas instrumentu, ar kuriem nodrošina tirgus stabilitāti un ražotāju atbalstu.

Ziņojumā par pārtikas nodrošinājumu un ES lauksaimniecības ilgtermiņa noturības panākšanu (2022) EP ir arī uzsvēris, ka ES ir jāstiprina tās pārtikas nodrošinājums un tās lauksaimniecības nozares un visas tās piegādes ķēdes noturība, samazinot atkarību no importa no trešām valstīm un dažādojot kritiski svarīgu importēto produktu, piemēram, mēslošanas līdzekļu, dzīvnieku barības un izejvielu, piegādi (2022/2183(INI)). Pētījumā, kas EP AGRI komitejai tika lūgts 2024. gada martā, ir analizēta ES pārtikas sistēmas neaizsargātība un aprakstīti rīki, ar kuriem nodrošināt ielaides un samazināt ES atkarību no ārvalstu piegādātājiem. Tajā sniegti ieteikumi atbilstošiem pasākumiem, lai palielinātu ES pārtikas sistēmas noturību pret tirdzniecības plūsmu traucējumiem un importēto ielaižu cenu pieaugumu.

Eiropas Vides aģentūra 2024. gada martā publicēja Eiropas Klimatiskā riska novērtējumu (*EUCRA*). *EUCRA* ziņojums balstās uz esošo zināšanu bāzi par klimata ietekmi un riskiem Eiropai un papildina to. Tajā lauksaimniecība ir minēta kā viena no tām politikas jomām, ko tieši ietekmē klimata pārmaiņu riski. Tas saistīts ar tādiem faktoriem kā ekstremāli laikapstākļi (karstuma stress, sausums, pārmērīgas lietusegāzes, plūdi un erozija), kas var ietekmēt pārtikas ražošanu, pārtikas piegādes ķēdi, pārtikas patēriņu, tirgus reakciju un drošību. Ziņojumā analizēti, piemēram, riski, kas varētu ietekmēt ES pārtikas ražošanu, ES pārtikas sistēmas un ES nodrošinātību ar pārtiku, tos aplūkojot īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā. Ziņojumā ir izklāstītas dažas provizoriskas iespējas un risinājumi, tostarp arī minēts KLP elastības mehānisms krīzes situācijām. Eiropas Komisija reaģēja uz *EUCRA* ar savu Klimatiskā riska paziņojumu par klimatisko risku pārvaldība cilvēku un labklājības aizsardzībai (dok. 7732/24).

2024. gada martā arī Eiropadome savos secinājumos (dok. EUCO 7/24) aicināja ES līmenī pastiprināt gatavību un reaģēšanu krīzes situācijās, izmantojot visu apdraudējumu un visu sabiedrību aptverošu pieeju, un izveidot Savienības gatavības stratēģiju.

Nepieciešamība pēc proaktīvas un strukturētas pieejas, lai pārvaldītu turpmākas krīzes, ir acīmredzama. Šīs diskusijas mērķis ir vēl vairāk pilnveidot un uzlabot ES stratēģisko reakciju uz lauksaimniecības krīzēm gan gatavības krīzēm, gan krīžu pārvarēšanas ziņā, veidojot noturību pret risku un nodrošinot gan īstermiņa, gan ilgtermiņa stabilitāti lauksaimniekiem un lauksaimniecības tirgiem.

Ņemot vērā minēto, prezidentvalsts aicina delegācijas Lauksaimniecības un zivsaimniecības padomes 2024. gada 27. maija viedokļu apmaiņas laikā atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- Kādas izmaiņas, jūsuprāt, ir vajadzīgas pašreizējā krīzes pārvarēšanas sistēmā, lai sekmīgāk pievērstos turpmākiem nododamajiem un katastrofu riskiem?
- Kā labāk atbalstīt lauksaimniekus pārejā uz noturīgu lauksaimniecības praksi, kas novērstu ar ekstremālu klimatu saistītus riskus?